

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת כי תצא

דוד ומלך

באלול אנחנו מדמים את ה' לדוד, לאהוב, ובראש השנה אנחנו מדמים את ה' למלך. שני הדימויים הללו מבטאים קשר שהקרבה שבו היא אלקית ונצחית

שלום לידידינו היקרים!

בשיר השירים ה' הוא הדוד, ואנחנו, עם ישראל הרעיה, ומשם לקוחים ראשי התיבות המפורסמים של חודש אלול – אני לדודי ודודי לי. לעומת זאת ראש השנה הוא יום ההמלכה של ה', ובו אנחנו מתייחסים לה' כמלך ומבקשים ממנו "מלוך על כל העולם כולו בכבודך".

אכן, בשיר השירים עצמו ה' לא מוצג רק רק כדוד, אלא גם כמלך – כפי שכתוב "הביאני המלך חדריו". אם כן, ה' הוא מלך שבוחר להיות דוד.

לכאורה דימוי ה' כדוד שונה מהדימוי שלו כמלך. דימוי ה' לדוד בא לתאר את גודל הקרבה, התשוקה והתענוג שיש בקשר בינינו ובין ה'. לעומת זאת, דימוי ה' כמלך בא לתאר את ההתנשאות ואת הריחוק שלו ממנו.

אם כן, האם ה' דומה לדוד או למלך? האם הדימוי של ה' בראש השנה סותר את הדימוי שלו בחודש אלול?

כאדם המקדש אשה

בברכת המצוות אנו אומרים שה' קידש אותנו על ידי המצוות שהוא נתן לנו – "אשר קדשנו במצוותיו", ומסביר אדמו"ר הזקן שעל ידי המצוות ה' מקדש אותנו כאיש שמקדש אשה:

"וזהו שאומרים אשר קדשנו במצוותיו, כאדם המקדש אשה להיות מיוחדת עמו ביחוד גמור" (תניא פרק מט). מצווה היא מלשון 'צוותא', והיא מחברת אותנו לה' כמו שקידושין מחברים בין איש ואשה.



אך חשוב לשים לב: קידושין הם רק השלב הראשון בחתונה ובחיבור האיש והאשה. החתונה מורכבת משני חלקים – קידושין ונישואין. אבל עוד לפני הנישואין, בהם מתחילים בני הזוג לחיות יחד, התורה (בפרשתנו) מצווה שיהיה גם קידושין: "כי יקח איש אשה ובא אליה". מצוות הקידושין היא מצווה על האיש לייחד ולקדש עבורו את האשה כהכנה לחיים המשותפים.

והנה, אף על פי שלבאורה הנישואין הם עיקר הקשר, אנו מזכירים בברכת המצוות דווקא את הקידושין. מדוע?!

אצל יהודים הקשר נוצר מהרצון של ה'

בשביל לענות על השאלה הזו נקדים ונשים לב להבדל בין קשר בין איש ואשה יהודים לבין סוגים אחרים של קשר:

קשר בין איש ואשה אצל היהודים אינו דומה לקשר בין זכר לנקבה אצל בעלי החיים, ואפילו לא לקשר בין איש ואשה אצל הגויים. אצל בעלי חיים, על פי רוב, הזכר והנקבה הם כלל לא זוג. גם אצל גויים, למרות שבמובן הם מקיימים קשר זוגי, הוא לא דומה לקשר בין איש ואשה יהודים. מדוע?

מה שקובע אם בני זוג גויים נחשבים לזוג היא הקרבה בפועל. אם הם חיים יחד ומנהלים חיים משותפים הם בני זוג, ברגע שהם יחליטו להפסיק לחיות יחד הם גם יפסיקו להיות בני זוג. כך כתוב ברמב"ם:

"קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק, אם רצה הוא והיא לשא אותה מכניסה לתוך ביתו ובעלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה. כיוון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לשא אשה יקנה אותה תחילה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה, שנאמר "כי יקח איש אשה ובא אליה".

אצל גויים הקשר נוצר רק מכך שהאיש והאשה רצו להיות קרובים וקשורים אחד לשני. לעומת זאת בקשר בין איש ואשה אצל יהודים הקשר מתחיל מכך שה' מתייחס לקשר ביניהם כקשר. לפני שהאיש והאשה התחילו לחיות יחד, הם החליטו שהם רוצים להיות בקשר ולחיות יחד בדת משה וישראל, כלומר, הם החליטו שהם רוצים שה' יתייחס לקשר שלהם כאל קשר, ולא יהיה ביניהם קשר שה' לא מתייחס אליו כקשר. ההחלטה הזו הופכת אותם להיות קשורים זה לזה, שהרי כבר לאחר הקידושין האשה היא אשת איש. כלומר אצל יהודים לא הקרבה בפועל יוצרת את הקשר ביניהם, אלא ההחלטה שלהם רוצים רק בקשר שה' מתייחס אליו כקשר. רצון ה' הוא זה שיוצר את הקשר ביניהם, ובני הזוג מבינים את זה, ומחליטים שהם רוצים רק קשר כזה שה' מתייחס אליו כקשר. ההחלטה הזו יוצרת את הקשר ביניהם, והקרבה בין בני הזוג היא התוצאה וההמשך של הקשר.

ההתייחסות של ה' להחלטה של בני הזוג היא זו שיוצרת את הקשר, ולכן אשה שהתגרשה מבעלה והתקדשה לאיש אחר, אף על פי שהיא לא נשאה לו ולא חיה איתו כלל, כבר לא

יכולה לשוב לבעלה הראשון. כי אצל יהודים הקשר לא נוצר מהקרבה בפועל אלא מהרצון של ה' בקשר, ומהחלטה של בני הזוג לרצות רק קשר שה' רוצה בו.

כאשר בני הזוג תופסים את הקשר ביניהם כנוצר מהקרבה בפועל, הקשר גם מתנתק מעצמו כאשר בפועל אין קרבה, ולכן גויים לא צריכים גט בשביל שהאשה תפסיק להיות אשת איש. לעומת זאת כאשר בני הזוג תופסים את הקשר כנוצר מרצון ה', הקשר הוא לא רק אם הוא 'בא לי', אלא הוא רצון אלקי.

מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין

בברכת הקידושין אנחנו אומרים "אשר קדשנו במצוותיו, וציוונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חופה וקידושין", ונוהגים לחתום "מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין".

הרמב"ם אומר שברכת הקידושין היא ברכת המצוות: "כל המקדש אשה... צריך לברך קודם הקידושין... כדרך שמברכין על כל המצות" (הלכות אישות ג, כג). אף על פי שלא אומרים בברכה הזו "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לקדש אשה", כמו שאומרים, למשל, "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להניח תפילין", הרמב"ם אומר שזוהי ברכת המצוות על מצוות הקידושין.

אם כן, לפי הרמב"ם בברכת הקידושין אנחנו אומרים מהי הקדושה שה' קידש אותנו במצוותיו. בקידושין ה' מראה לנו שקשר אמיתי ונצחי הוא קשר שהוא רוצה בו, והרצון של ה' הוא זה שיוצר את הקשר. אפילו קשר גשמי בין איש ואשה יכול להיווצר באמת רק על ידי ה', וכל שכן הקשר בינינו לבין ה'. כלומר ה' קידש אותנו בכך שהוא הראה לנו שקשר אמיתי הוא קשר שנוצר מהרצון שלו.

לכן לפני שאנחנו מקיימים מצווה אנחנו נזכרים בקידושין, "אשר קידשנו במצוותיו – כאדם המקדש אשה", כי הקידושין הם המלמדים אותנו על הקדושה שבמצוות. לפני כל מצווה שאנחנו מקיימים אנחנו מזכירים ומחליטים שאנחנו מחפשים את רצון ה', כי הרצון של ה' יוצר קשר אמיתי, והופך אותנו להיות קשורים אליו על ידי המצוות כמו קשר בין איש ואשה ויותר מכך.

גם דוד וגם מלך

בברכת המצוות אנחנו אומרים ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו". ה' הוא מלך שרוצה להיות גם דוד, רוצה גם בקשר של אהבה וקרבה ותשוקה ותענוג, "כאדם המקדש אשה", בדיוק כמו המלך בשיר השירים שרוצה להיות גם דוד.

קשר עם מישהו שהוא דוד בלבד, כלומר קשר שבנוי על קרבה בלבד, הוא כמו קשר של גויים, שנוצר מקרבה ומתפרק כאשר אין קרבה. יותר מזה, אם לא שומרים על מצוות "לא תנאף", שהיא אחת מהמצוות שגם הגויים מצווים בהם, אז הקרבה אפילו לא יוצרת קשר, והיא דומה לקרבה של בעלי חיים שלא יוצרת קשר.



לכן אנחנו אומרים בברכת המצוות "מלך... אשר קדשנו". אנחנו רוצים את הקשר עם ה' כי ה' הוא מלך שנעשה דוד, שהחליט שהוא רוצה להיות גם דוד. כך הקשר הוא לא קשר של קרבה בלבד, אלא הוא קשר אלקי ונצחי, והאהבה והקרבה הם תוצאה של הקשר, כלומר ה'דודים' שבקשר, האהבה, מגיעים מ'מלך העולם'.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'

